

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ **ПРО УКРАЇНУ**
В ЄВРОПІ 2024–2025

VOX CHECK

X РЕЗЮМЕ

Зміна наративів порівняно з 2022–2023 роками

Російська пропаганда адаптувала свої меседжі до змін у міжнародному політичному середовищі. У 2024 році акцент зробили на просуванні таких наративів:

- В Україні процвітає «тотальна корупція», її посадовці нібито розкрадають міжнародну допомогу, а тому підтримувати Україну недоцільно.
- Україна вже програла у війні.
- Потрібно закінчувати війну на умовах кремля.

Канали поширення дезінформації про Україну

• Медіа

Ключову роль у поширенні дезінформації продовжують відігравати підконтрольні росії медіа, такі як RT, Sputnik, Pravda та NewsFront. Попри блокування, вони усе ще доступні через VPN та на дзеркальних сайтах, тобто копіях заблокованих сторінок на нових веб-адресах. Як і раніше, співзвучні з російськими меседжі просуває мережа місцевих медіа, зв'язок яких із рф не доведений.

• Псевдоексперти

Шкідливі для України наративи просувають деякі європейські експерти, аналітики й блогери. Здебільшого вони поширюють думки про «помилковість» підтримки України. Така діяльність, навмисна чи випадкова, може зірвати міжнародну допомогу у відбитті російської агресії.

• Міжнародні майданчики

Рф використовує трибуни міжнародних організацій, конференцій та форумів, щоб просувати свої наративи через симуляцію експертної думки.

• Політики

У 2024 році у Європі стали впливовішими радикальні політичні сили. Популістські партії, такі як «Альтернатива для Німеччини» чи «Фідес» у Словаччині, відкрито поширюють антиукраїнську риторику та намагаються зірвати підтримку України. У Європарламенті сформувався блок «Патріоти Європи», до якого увійшли націоналістичні партії, що поширюють неправдиві меседжі про Україну, співзвучні з російською пропагандою.

Методи і тактики російської пропаганди

- Масовіше використання ШІ для генерації дипфейків і підроблених новин.
- Створення сайтів-двійників та підроблених репортажів, які імітують західні медіа, для поширення пропаганди.
- Активація ботів і фейкових профілів у соцмережах, які використовують ШІ для масштабування дезінформації.
- Створення проросійських сайтів («Голос Європи»), які передрукують російську пропаганду, таким чином намагаючись підірвати єдність Європи у допомозі Україні.

Прогнози на 2025 рік

- Використання ШІ для створення дипфейків частішатиме, ускладнюючи їхнє виявлення навіть із допомогою спеціалізованих інструментів.
- Пропаганда буде дедалі частіше маскуватись під «незалежних аналітиків» чи «небайдужих європейців».

Х ТОП НАРАТИВИ РОСПРОПАГАНДИ-2024

У 2024 році основні наративи російської пропаганди залишилися незмінними, проте акценти змістилися відповідно до нових політичних реалій. Гучніше зазвучали наративи про тотальну корупцію в Україні, поразку України та необхідність сідати за стіл переговорів на умовах кремля. Російська пропаганда активно використовувала актуальні інфоприводи, як-от Курську операцію і вибори у США та Європі, щоб підсилювати свої тези й адаптувати їх до різних аудиторій. Нижче – основні наративи роспропаганди за 2024 рік.

«Україна – найбільш корумпована держава у світі»

Цей наратив створюють за допомогою гіперболізації наявних проблем та маніпулювання даними, щоб створити образ України як держави з найвищим у світі рівнем корупції. У таких кейсах пропагандисти показують, нібито корупція в Україні є всеосяжною, її неможливо побороти, і ніхто цього навіть не намагається зробити. Водночас вони замовчують інформацію про антикорупційні ініціативи та будь-які позитивні зрушення. Також цей наратив утверджує образ України як ненадійного партнера, якому не варто надавати допомогу.

Прикладами цього наративу є заяви про «тотальну корупцію» в Україні, що змушує європейські країни переглянути свою позицію щодо підтримки Києва.

У 2024 році проросійські джерела часто публікували фейки, буцімто Володимир Зеленський придбав нерухомість за кордоном, яка коштує величезних грошей. Також пропагандисти створили подрібний сюжет, у якому йшлося, нібито у пожежах в Каліфорнії згоріло вісім будинків вищого військового керівництва України.

«Україна не хоче сідати за стіл перемовин»

У рамках цього наративу найчастіше повторюють кілька фейків:

- Українська влада не хоче миру, бо їй вигідне ведення бойових дій;
- Україна могла підписати угоду ще у 2022 році, але західні партнери її відмовили;
- ЄС не хоче миру, а прагне продовження війни;
- Угода, яку пропонувала рф – найкращий варіант для закінчення війни.

Цілей поширення цього наративу кілька. По-перше, так рф перекладає відповідальність за продовження бойових дій на Україну та Захід. Адже це саме вони нібито не хочуть миру, тоді як росія готова закінчити війну в будь-який момент. Водночас пропагандисти замовчують, що рф згодна не на перемовини, а на капітуляцію України. Кремль не прагне шукати компромісів, а хоче закінчити війну на своїх ультимативних умовах.

По-друге, цей наратив дотичний до іншої фейкової тези, яку активно просували росіяни, мовляв, Захід контролює Україну, а її керівництво не ухвалює рішення самостійно. Саме тому, мовляв, і не підписали Стамбульські угоди у 2022 році. Тож це твердження має підважити самостійність та суб'єктність України.

Також пропагандистські ресурси стверджують, що угода запропонована росією, була найбільш вигідним і справедливим варіантом для закінчення війни, і до неї варто повернутись. Це твердження в поєднанні із затяжними бойовими діями має сприяти тому, аби Україна погодилась на умови росії.

У 2024 році проросійські медіа поширювали фейки, ніби у 2022 році Україна була готова підписати угоду з рф, але Захід її відмовив; нині ЄС теж намагається завадити Україні почати перемовини; росія прагне миру, а угода, яку вона запропонувала Україні, є універсальним рецептом для зупинки війни.

«Україна прогала у війні»

Цей наратив, як і попередній («Україна не хоче сідати за стіл перемовин»), спрямований на примус України до не вигідних переговорів або навіть капітуляції. Мовляв, росія непереможна, Україна вже прогала війну, і українці та європейці втомилися протистояти російській агресії. Найчастіше як «аргументи» подають військові, територіальні та фінансові втрати внаслідок війни і кількісну перевагу росії в зброї та солдатах.

Хоч повернення до кордонів 1991 року справді є нереалістичним найближчим часом, у фейках у рамках цього наративу перебільшують переваги рф та применшують досягнення України. Наприклад, у разі завищують втрати української армії, називають російську армію «другою у світі», розповідають апокаліптичні сценарії про «захоплення всієї України».

«Росія була змушена напасти на Україну»

Попри те, що наратив циркулює у медіапросторі вже три роки, він досі не втрачає своєї актуальності. Пропагандисти заявляють, нібито повномасштабне вторгнення було неминучим, а путіна «змусили» воювати. При цьому використовують різні виправдання: одні вказують на бажання рф «захистити народ Донбасу, який українці обстрілювали 8 років», інші – на спробу рф завадити мілітаризації України з боку Заходу та подальшому вступу до НАТО.

Метою цього наративу є виправдання повторного нападу росії, перекладання відповідальності на Захід та навіть на саму Україну.

Прикладами наративу є фейки про те, що рф намагалась домовитись із Заходом, вимагаючи гарантій, що Україна ніколи не стане членом НАТО. Однак Захід не відреагував на це і продовжив озброювати її, тож російське керівництво мало вживати заходів заради власної безпеки та захисту «Донбасу».

«Україна – неспроможна держава»

Пропагандисти поширюють цей меседж, щоб створити образ України як країни, що не здатна функціонувати як незалежна держава. Відтак формується думка, що надсилати допомогу неспроможній державі – безрезультатна справа, тож не потрібно надавати їй підтримку. До того ж у такий спосіб пропагандисти намагаються сформувати уявлення про українців як про народ, що не здатний самостійно управляти державою.

Найбільш показовими прикладами цього наративу стали публікації заяв російських політиків про те, що росія не буде вести переговори з Україною, тому що вона не є суверенною державою.

«Україна – не демократія»

Станом на початок 2025 року основною тезою цього наративу є нелегітимність Зеленського та відсутність виборів в Україні. Наприклад, російські пропагандисти пояснювали проведення мирної конференції у Швейцарії необхідністю надати Зеленському легітимності. Також поширювали інформаційні вкиди про порушення свободи слова, заборону опозиційних медіа та партій, церкви і російської мови. В рамках наративу Зеленського називають «диктатором», а режим в Україні – «авторитарним» чи навіть «тоталітарним».

Насправді попри складні умови війни, Україна залишається демократичною державою, яка захищає свій суверенітет та національні інтереси. Зеленського обрали у 2019 році шляхом демократичних виборів. Він залишається легітимним президентом в умовах війни, оскільки, згідно з українським законодавством, вибори під час воєнного стану заборонені. Опозиційні партії та медіа в Україні продовжують діяти, заборона торкнулась лише проросійських партій (ба більше, більшість вихідців з цих партій продовжують свою депутатську діяльність). Заборона УПЦ МП також пов'язана

не з обмеженням віросповідання, а з тим, яку роль ця структура відіграє у підтримці російської агресії.

«Україна втягує країни ЄС у війну»

Цей наратив використовують насамперед щодо країн-сусідок України – Польщі та країн Балтії. У фейкових повідомленнях пропагандисти стверджують, нібито країні нічого запропонувати ЄС, окрім як продовження війни. Тому керівництво України навмисно провокує Білорусь, щоб та дала військову відсіч. І, зрештою, це мало б дозволити Києву виправдати необхідність розгортання військ союзників. Ціллю цього наративу є погіршення відносин України та урядів сусідніх держав, підрив довіри та негативний вплив на співробітництво між країнами. Більшість громадян країн ЄС підтримують Україну, однак побоюються військової ескалації та не прагнуть брати безпосередню участь у бойових діях. Відтак цей наратив має зменшити підтримку України не лише серед влади цих країн, але й серед їх мешканців. У такий спосіб росія хоче створити образ України як «проблемного союзника», щоб зменшити рівень підтримки з боку інших європейських країн.

Прикладами наративу є заяви, що українська влада навмисно спрямовує безпілотники на Білорусь, щоб керівництво останньої розпочало бойові дії. Це нібито допоможе Зеленському пояснити союзникам необхідність введення в Україну польського контингенту чи військ країн Балтії.

«Українські біженці є тягарем для ЄС»

Російські пропагандисти поширюють фейки, у яких українських біженців зображають правопорушниками та неробами, які буцімто лише отримують допомогу від держави, до якої приїхали. Їх показують як загрозу для громадян країн ЄС. Цей наратив має на меті посіяти розбрат між українськими біженцями та населенням країни, що їх прийняла.

Деякі фейки спрямовані на те, аби поширити страх серед українських біженців, через розповіді про негативне ставлення

з боку населення та «чорних трансплантологів», які нібито чекають на них у країнах ЄС.

Прикладом цього наративу є фейк, ніби українці побили поляків, оскільки ті відмовилися сказати «Слава Україні». Також, щоб сформуванню недовіри до німецької влади, поширили повідомлення, ніби Берлін депортує понад мільйон українських біженців. Пропагандисти також стверджували, буцімто у Варшаві Wi-Fi-мережі назвали антиукраїнськими гаслами.

«Україна – терористична держава»

Російські та проросійські медіа поширюють фейки, аби утвердити наратив, ніби Україна вдається до терористичних актів для досягнення власних цілей. Метою таких дезінформаційних повідомлень є дискредитація України на міжнародній арені та підрив довіри до неї з боку міжнародних партнерів. А це, своєю чергою, має призвести до розриву зв'язків з країнами ЄС.

У рамках цього наративу поширювали фейк, нібито українські спецслужби спільно із британською розвідкою атакували Крокус Сіті Хол у Москві. Також пропагандисти стверджували, ніби за замахом на Трампа стоїть Україна.

«Україна вчиняє воєнні злочини і звинувачує у них росію»

Наратив ґрунтується на тактиці «найкращий захист – це напад». Відтак проросійські блогери та медіа звинувачують в Україну у «вчиненні воєнних злочинів для привернення уваги світу та демонізації рф». Цілями наративу є перекладання відповідальності за злочини російських військових на Україну та підрив довіри до України з боку партнерів.

Яскравим прикладом цього наративу є фейк про інсценування Україною масових вбивств у місті Буча, який пропагандисти поширюють уже третій рік підряд. Вони заявляють, начебто Київ навмисно підлаштував це, щоб зірвати мирні переговори

між РФ та Україною у 2022 році. У січні 2025 року у мережі поширили неправдиве повідомлення, ніби Україна навмисно атакувала дроном Чорнобильську АЕС, щоб перешкодити мирним переговорам.

«Українська влада підтримує нацистську ідеологію»

Проросійські ресурси невтомно просувають наратив, нібито українське керівництво є нацистським, возвеличує лідерів Третього Рейху та діє за методами нацистів, знищуючи інакодумців.

Нацисти стали символом абсолютного зла, з яким боровся весь світ. Солдати Третього Рейху асоціюються із масовими вбивствами і катуваннями, тож проведення паралелей з українською владою має на меті її демонізувати. Наратив насамперед спрямований на західну аудиторію, оскільки більшість українців не вірять у це фейкове твердження. Натомість постійне поширення цієї тези проросійськими медіа у Європі, за задумом росіян, має призвести до негативного ставлення до очільників України та зменшення обсягів допомоги.

До того ж це один зі способів обґрунтувати «необхідність» російського вторгнення, однією з цілей якого путін назвав денацифікацію. Спершу росіяни вигадали, ніби в Україні є нацизм, а потім виправдали початок великої війни заявами про необхідність його знищення.

Яскравим прикладом просування цього наративу є фейки, ніби українська влада возвеличує поплічників Гітлера.

МЕТОДИ І ТАКТИКИ

У намаганні поширити свою пропаганду на Заході росіяни використовують різні методи. Нижче основні з них.

Штучний інтелект

Чи не основною відмінністю у фейках, які росіяни поширювали в ЄС у 2022–2024 роках, є використання штучного інтелекту. У 2022 році росіяни загалом мінімально використовували штучний інтелект – переважно саме у фейках, спрямованих на українську аудиторію.

На іноземну аудиторію дипфейки почали більше поширювати з 2023 року і активно продовжували увесь 2024 рік та початок 2025 року. Щонайменше з вересня 2023 року росіяни запустили в ЄС дезінформаційну кампанію «Матрьошка». У рамках кампанії росіяни поширювали дипфейки, у яких дискредитували українських біженців, зображуючи їх жадібними та невдячними.

Найбільш типовим прийомом є підробка зовнішності відомих людей, зокрема політиків. Частим об'єктом дезінформації є Володимир Зеленський. У 2024 році вірусним стало відео, де президент виконує східний танець. Насправді ж в кадрі зовсім інша людина, а от обличчя змінили за допомогою ШІ. Також дипфейк супроводжували написами «ця людина відправляє українців померати» чи «і ця людина вкрала в нас мільярди». Тобто разом з ШІ поширювали типові російські тези.

Також за допомогою штучного інтелекту росіяни підроблювали голоси відомих людей. Наприклад, пропагандисти поширили уривок інтерв'ю ексміністра закордонних справ Дмитра Кулеби для телеканалу France 24. У ньому він нібито сказав, що Європа мала б впроваджувати всі санкції проти РФ одразу, оскільки поступове введення санкцій дозволило Росії до них адаптуватися, через що економіка Європи постраждала

найбільше. Однак Кулеба не робив такої заяви, аудіо створили за допомогою штучного інтелекту. Окрім відео, росіяни створювали за допомогою штучного інтелекту й фото. Так, після удару балістичною ракетою середньої дальності «Орешник» по Дніпру 21 листопада 2024 року вони поширили фото нібито вирви, яка утворилася на місці влучання. Насправді росіяни запустили «Орешник» без вибухівки, тож суттєвих руйнувань від ракети не було. А фото вирви згенерував штучний інтелект.

Операція «Двійник»

Щонайменше з травня 2022 року росіяни запустили в ЄС операцію «Двійник» (оригінальна назва – «Doppelgänger»). У 2024–2025 року операція досі діє, її методи – одні з найпоширеніших для створення фейків. Ідея в тому, щоб замаскувати пропаганду, подати її під виглядом публікацій в західних джерелах. Росіяни дублюють стиль, логотипи європейських джерел (звідси і назва – «Двійник») та створюють підроблені фото, відео, сайти.

Фейкові відео повністю копіюють стиль, а також містять логотип впізнаваного медіа (DW, BBC, Euronews та ін.) або організації. Відео створюють переважно під актуальні події і використовують типові наративи. Наприклад, після російських обстрілів у листопаді 2024 року пропагандисти поширили на англомовну та російськомовну аудиторії фейкове відео із логотипом ЮНЕСКО, у якому стверджувалося, що Україна буцімто зруйнувала більше пам'яток культури, ніж «Талібан» в Афганістані. У такий спосіб росія, по-перше, перекладає відповідальність за обстріли на Україну, і, по-друге, вкотре порівнює українців із терористами.

Окрім відео, росіяни продукують сайти-копірки. У 2023 році вони підроблювали урядові французькі і німецькі сайти, а також створили щонайменше 5 платформ із типовими французькими назвами для маскування своєї пропаганди. Ці сайти просували кремлівську пропаганду, зокрема

критикували накладені проти РФ європейські санкції, писали про «наркозалежність» Президента України та створювали навіть про це короткі мультиплікації. У 2024 році росіяни продовжили копіювати сайти. До прикладу, у листопаді 2024 року проросійські англомовні користувачі та й самі росіяни поширили інформацію, начебто Володимир Зеленський придбав готель у Куршевелі. Як доказ цьому показали скриншот із сайту готелю, де вказана компанія, яка належить Олені Зеленській. Але насправді росіяни підробили сайт, на оригінальному ж немає жодних згадок про Зеленського та і належить готель насправді французам.

Створюють їх переважно англійською, копіюють здебільшого іноземні медіа і організації. Мета цих викидів – дискредитувати Україну на Заході і завдяки цьому зменшити міжнародну підтримку, посіяти ворожі настрої в іноземців до біженців, відвернути увагу від злочинів російської армії тощо.

У вересні 2024 року про операцію «Двійник», яка діяла у США та в ЄС, зокрема у Німеччині, згадував американський Мін'юст.

Проект «Голос Європи» – мережа проросійських політиків на Заході

Частина жителів ЄС може мінімально споживати новини та майже не користуватися соцмережами. Тож точно не увійдуть в цільову аудиторію операції «Двійник». Натомість ці люди можуть довіряти політикам і сприймати їхні слова за «чисту правду». Це розуміють і росіяни, які підсилюють голос своєї пропаганди на Заході і використовують для цього політиків.

У березні 2024 року спецслужби кількох країн ЄС, зокрема Чехії та Польщі, викрили пропагандистську мережу «Голос Європи». Ідея мережі – не лише створити черговий проросійський ресурс, а й підкупити проросійських європейських політиків, збільшити їхні шанси на обрання в парламенти. 27 травня ЄС ввів санкції проти «Голосу Європи» та його організаторів.

Згідно з кремлівськими документами, які отримало видання The Washington Post, у січні 2023 року адміністрація путіна у тісній співпраці із Медведчуком запустили в ЄС проєкт «Голос Європи». Проєкт розробили, щоб посилити підтримку Медведчука в Україні та позиціювати його серед європейських громадських діячів як заміну президента України Володимира Зеленського, просуваючи мирні переговори «як альтернативу можливій ядерній війні».

У коментарі The Washington Post неназваний співробітник європейської розвідки сказав, що статус вебсайту як новинної організації створювався для того, щоб забезпечити прикриття, щоб «легше було підходити до політиків» під виглядом інтерв'ю про Україну, антиглобалізм та інші питання. Міхал Коуделка, голова внутрішньої служби безпеки Чехії додав, що операція «Голос Європи» також була спробою залучити більше проросійських депутатів до Європарламенту, які потім мали вести класичне шпигунство» від імені рф. Розслідувачі з WP встановили, що до операції «Голос Європи» був причетний Петр Бистрон, провідний член ультраправої партії «Альтернатива для Німеччини» (AfD) і кандидат № 2 від цієї партії до Європарламенту. За словами неназваного представника чеської розвідки, уродженець Чехії Бистрон був не тільки пасивним виконавцем, який отримував гроші з росії та розміщував пропаганду в ультраправих виданнях, а й втягував в орбіту «Голосу Європи» інших політичних діячів і був «головною керівною особою».

Мета цього проєкту насправді ширша за поширення дезінформації серед іноземців. І, окрім як дискредитації України серед іноземців, росіяни використовують політиків для просування свого порядку денного. Наприклад, коли в парламенті однієї з європейських країн голосують за виділення допомоги Україні, проросійський політик і його коаліція можуть навмисно гальмувати цей процес, відмовитися голосувати або ще гірше – переконати своїх опонентів, що допомога Україні «шкодить нам самим». Як наслідок, міжнародна підтримка може зменшитися або й узагалі припинитися.

КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Росія залучає широкий спектр платформ для поширення пропаганди. Основними інструментами є державні медіа, що передають кремлівські нарративи через телебачення, радіо та інтернет. До таких медіа належать найбільші російські телеканали RT (Russia Today) та Sputnik. Також використовуються спеціалізовані платформи для конспірології, такі як 4chan та 8kun, де розповсюджують кремлівські нарративи, фейкові новини та маніпуляції. Крім того, рф активно використовує майданчики міжнародних організацій.

Також російський уряд має низку організацій і аналітичних центрів, які просувають дезінформаційні нарративи, історичні міфи та виправдовують війну росії проти України. Наприклад, у країнах Балтії серед таких організацій – Російська асоціація прибалтійських досліджень, Фонд «Історична пам'ять», портали RuBaltic і «Евразия.Експерт».

Інші популярні платформи включають соцмережі, на яких працюють боти та фейкові акаунти. Іноді самі алгоритми соцмереж створюють сприятливі умови для поширення пропагандистських нарративів, співзвучних з російськими. Їхній принцип роботи, орієнтований на максимізацію взаємодій, часто підсилює емоційний та провокаційний контент, на якому грають дезінформаційні кампанії. Крім цього, дослідження Global Witness виявило, що платформи тікток та X активно просували контент ультраправої партії «Альтернатива для Німеччини» (AfD) під час виборчої кампанії в Німеччині. Алгоритми тікток показували новим користувачам політичний контент, який у 78% випадків підтримував AfD, що значно перевищувало реальну підтримку партії серед виборців (близько 20%). На платформі X цей показник склав 64%, і навіть користувачі, які не демонстрували політичних уподобань, отримували правоорієнтований контент. Такі алгоритми фактично формують інформаційну бульбашку, яка сприяє посиленню впливу популістських партій і російських дезінформаційних нарративів, які часто збігаються з позиціями ультраправих сил у Європі.

Медіа, підконтрольні росії (RT, Sputnik, Pravda, NewsFront...)

RT (Russia Today) – усі країни ЄС, з 2022 офіційно заблокований (доступне через VPN)

Російська державна міжнародна телевізійна мережа, створена у 2005 році та фінансована урядом рф. Заявлена мета – висвітлення міжнародних подій з «альтернативної» точки зору. RT транслюється кількома мовами, адаптуючи контент під різні аудиторії: англійською (RT International, RT UK), французькою (RT France), німецькою (RT DE), іспанською (RT Español), арабською (RT Arabic), російською (RT на русском) та сербською (RT Balkan).

Працює за гібридною моделлю поширення контенту:

- Традиційне мовлення через супутникове та кабельне ТБ;
- Цифрові платформи (ютуб, соцмережі, мережа сайтів);
- Поширення матеріалів через агрегатори новин та партнерські медіа.

Після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року ЄС, Велика Британія, Канада та ін. офіційно заблокували RT. Однак контент RT продовжує циркулювати через альтернативні канали: дзеркальні сайти, альтернативні домени та перепублікації в інших прокремлівських медіа та телеграм-каналах.

Sputnik – всі країни ЄС (офіційно заблокований в ЄС, але доступний через VPN)

Російська державна інформаційна агенція, створена у 2014 році як частина медіагрупи «россия сегодня», головною редакторкою якої є пропагандистка маргарита симоньян. Працює через новинні сайти, радіостанції, мобільні додатки та соціальні мережі, охоплюючи понад 30 мов. До запровадження обмежень у березні 2022 року Sputnik працював у більшості держав Європейського Союзу, а також у США, Латинській

Америці, Азії та Африці.

Sputnik мав багатомовні сайти та FM-радіостанції, а також використовував супутникове мовлення для охоплення міжнародної аудиторії. Офіційні регіональні підрозділи Sputnik працювали у таких країнах, як Франція, Німеччина, США, Великобританія, Іспанія, Туреччина, Сербія та інші. В Європі найбільші офіси розташовувалися в Парижі, Берліні та Лондоні. Системно поширює фейки, нібито українці обстрілюють цивільну інфраструктуру рф, російських військових катують в українському полоні, і рф готова до діалогу, але Зеленський не хоче миру.

Після блокування у ЄС Sputnik продовжив розповсюджувати пропагандистський контент через альтернативні платформи.

Baltnews – Латвія, Литва, Естонія (офіційно заблоковане, продовжує роботу з рф)

Російськомовне інформаційне агентство, засноване восени 2014 року як частина медіагрупи «россия сегодня». Воно діяло через окремі редакції в Латвії, Литві та Естонії, орієнтуючись на російськомовну аудиторію в цих країнах. У 2018 році через посилення регуляторного контролю в країнах Балтії агентство перенесло свою діяльність до Москви, але продовжило роботу через мережу позаштатних авторів у країнах Балтії та Європі. Головний редактор – Андрій Стариков.

Агентство систематично займається дезінформацією, публікуючи маніпулятивні матеріали, що дискредитують уряди Латвії, Литви та Естонії. Значна частина контенту спрямована на створення образу «пригнобленого російськомовного населення» в цих країнах та просування теорій змови. Наприклад, Baltnews поширював тезу, нібито Литва раділа, що нападуть не на неї, а на Україну, а також публікував фейки про популярність книги «Mein Kampf» у Латвії, заявляючи, що вона нібито перевершила за продажами книги про Гаррі Поттера. Baltnews заблокували в Латвії у 2019 році, а у 2020 році фейсбук видалив його сторінку. У лютому 2023 року він

потрапив під санкції Канади як частина «россия сегодня». Після блокування агентство перейшло на сайт baltnews.com та активізувало діяльність у [телеграмі](#).

Pravda – країни ЄС, складається з 24 вебсайтів, не заблоковані

Pravda.ru – російське інтернет-видання, засноване у 1999 році, яке позиціонує себе як міжнародне джерело новин та аналітики. Окрім основного російськомовного сайту, платформа має [англомовну](#) та [португаломовну](#) версії. У 2024 році було виявлено (і, найімовірніше, створено) мережу з 24 вебсайтів під брендом «Pravda», орієнтованих на аудиторію [Німеччини](#), [Франції](#), [Іспанії](#), [Великої Британії](#), [Італії](#) та інших країн. Ці сайти подають як незалежні джерела інформації, проте на них публікують контент, співзвучний з російською пропагандою. Кожен з сайтів має [телеграм-канали](#).

Pravda регулярно поширює дезінформацію та маніпулятивні матеріали: в Києві [уразили «таємну базу британських сил»](#), Трамп [«поставив ультиматум»](#) Україні вийти з курської області, великі міста в Україні масовано атаковані та Київ [«горить вже сьомий день»](#), і «росія [святкуватиме](#) день возз'єднання з Україною».

Станом на лютий 2025 року немає інформації про офіційне блокування мережі у країнах Європи.

NewsFront – країни ЄС, [заблокований](#) з лютого 2025

Російське медіа, засноване у 2014 році в Бахчисараї (окупований Крим). Воно працює десятима мовами, зокрема російською, польською, сербською, німецькою, англійською, французькою, іспанською, болгарською, грузинською та ін., орієнтуючись на міжнародну аудиторію. До запровадження [санкцій](#) (США, Британія, Австралія, Японія, Нова Зеландія) NewsFront активно поширював контент у Європі, США, Латинській Америці та країнах пострадянського простору.

Видання заснував [Костянтин Книрик](#), який також очолює кримське відділення проросійської партії «родина», а співвласником є [Михайло Сінелін](#), колишній кремлівський чиновник. За даними [The Wall Street Journal](#), діяльність NewsFront координується ФСБ. Його афілійоване видання – [SouthFront](#), доступне англійською і німецькою мовами.

NewsFront системно поширює дезінформацію. Видання входить до мережі російських пропагандистських ресурсів і [використовувалося](#) для втручання у вибори, зокрема у Франції та Німеччині (2017 рік), та дискредитації Ангели Меркель та Еммануеля Макрона. NewsFront також відзначився у кампаніях із [дискредитації](#) вакцин проти COVID-19, поширюючи твердження, нібито коронавірус створений урядом США. У 2024 році сайт [маніпулював](#) інформацією про нібито майбутній біографічний фільм «Ціна перемоги» про Володимира Зеленського, використовуючи фейкові відео за участю кіноакторів Чака Норріса та Дольфа Лундгрена.

NewsFront [заблокували](#) в ЄС у лютому 2025 року. Також він був [заблокований](#) на фейсбуці, в твіттері (X) та на ютубі у 2020–2022 роках через систематичне порушення політик платформ. У 2021 році Міністерство фінансів США [внесло](#) ресурс до санкційного списку. Після блокувань NewsFront перейшов на альтернативні платформи, такі як [RuTube](#) та телеграм, щоб продовжувати поширювати кремлівські наративи.

RTR-Planeta – країни ЄС, Латинської Америки та Азії, США, Канада (заблокований у ЄС, але доступний через VPN)

Міжнародний телеканал, створений у 2002 році Всеросійською державною телевізійною і радіомовною компанією (ВГТРК) як глобальна версія російського державного телеканалу «россия-1». До запровадження [санкцій](#) канал трансливався у Литві, Латвії, Естонії та інших країнах Європи через кабельні мережі та супутникове мовлення. Його мовлення також охоплювало Азію, Північну та

Південну Америку. RTR-Planeta пропонував широкий спектр контенту – від новин до розважальних програм і документальних фільмів, адаптованих для міжнародної аудиторії, просуваючи російську культуру та державну думку на світові події.

Канал систематично поширював дезінформацію та проросійську пропаганду, що неодноразово ставало причиною його блокування в різних країнах. У 2015 році Литва призупинила його мовлення на три місяці через розпалювання ненависті та подання українців як ворогів росії. У 2019 році Латвія також тимчасово заблокувала канал через мову ворожнечі, оскільки в його ефірі звучали заклики до підвищення українців за політичні погляди. У 2024-2025 роках канал продовжував поширювати фейки про нібито біолабораторії в Україні, фінансовані Заходом для розробки біологічної зброї, а також дискредитаційні матеріали про опозиційних політиків та незалежні медіа, звинувачуючи їх у співпраці з іноземними розвідками.

У червні 2022 року Європейський Союз офіційно заблокував RTR-Planeta у рамках шостого пакета санкцій, спрямованих на боротьбу з російською пропагандою. Трансляція каналу була припинена в країнах ЄС через кабельне, супутникове та інтернет-мовлення. Після блокування канал продовжує поширювати свої матеріали через альтернативні платформи та проксі-медіа, намагаючись обійти санкції.

НТВ Мир – ЄС, США, Ізраїль, Австралія (заблокований у ЄС)

Міжнародна версія російського телеканалу НТВ, заснованого у 1993 році, яка транслювалася в країнах СНД, Європі, США, Канаді, Австралії, Ізраїлі та на Близькому Сході. Канал адаптував свій контент для російськомовної аудиторії за кордоном, пропонуючи новини, аналітику, розважальні програми, серіали та документальні фільми. Трансляція здійснюється через кабельні мережі та супутникове мовлення.

НТВ Мир систематично поширює прокремлівську пропаганду та дезінформацію, зокрема щодо війни в Україні. Канал використовує антиукраїнські нарративи, звинувачуючи українців у нацизмі, тероризмі та створенні біологічної зброї у співпраці із Заходом. У 2024-2025 роках він також транслював маніпулятивні сюжети про українських біженців у Європі, звинувачуючи їх у зростанні злочинності.

У серпні 2022 року французький медіарегулятор Arcom припинив трансляцію НТВ Мир через розпалювання ненависті та дезінформацію. У грудні 2022 року Рада ЄС заборонила мовлення каналу у країнах Європи. Попри блокування, ресурс продовжує поширювати свої матеріали через онлайн-платформи та телеграм, намагаючись обійти санкції.

✘ КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ, СПІВЗВУЧНОЇ З РОСІЙСЬКОЮ

МЕДІА

У попередніх розділах перераховані наративи, які поширюють у Європі російські пропагандисти. Далі йдеться про джерела і персоналій, риторика яких часто перегукується з російською. Така діяльність, навмисна чи випадкова, може завдати шкоди іміджу України за кордоном і підірвати міжнародну підтримку.

Згідно з дослідженням InformNapalm, найактивніші медіа, що поширюють наративи, співзвучні з російськими, зосереджені у Німеччині та Франції. Там вони виправдовують критикують Захід, поширюють теорії змови та закликають припинити підтримку України. Вони також просувають фейки про «нацистів в Україні», «бомбардування Донбасу» та «самозахист росії від НАТО», стимулюючи антизахідні та протестні настрої в Європі. Нижче деякі приклади таких медіа.

Німеччина:

Pi-News – підтримує AfD та поширює праворадикальні та екстремістські погляди. У 2021 році його визнало екстремістським Федеральне відомство із захисту конституції Німеччини. На сайті також можна помітити і тези, співзвучні з російськими, зокрема, публікацію інтерв'ю Такера Карлсона з лавровим, фейки про «нацизм в Україні» та «обстріли цивільних українською армією».

Telepolis.de – онлайн-видання, кероване євроскептичним журналістом Флоріаном Ретцером. Висвітлює російсько-українську війну з ліворадикальних позицій, вороже налаштованих до Заходу. Серед авторів – Ульріх Хайден, який працює в росії. Публікувало статті про нібито неминучий колапс України та зображало російсько-української війни як «асистованого самогубства нації».

Politikstube.com – праворадикальне медіа, пов'язане з AfD. Видання часто цитує російські державні та проросійські медіа. Поширює наративи про те, що Зеленський нібито провокує світову війну ударами по важливих нафтових об'єктах рф, публікує фейки, нібито НАТО становить загрозу рф, а також звинувачує Захід у необдуманому витрачанні мільярдів на «безнадійно корумповану, нестабільну країну, яку роздирає напруга, схожа на громадянську війну».

Франція:

Egalité et Réconciliation – ультраправе медіа, засноване Аленом Соралем, відомим антисемітськими та конспірологічними поглядами. Французькі суди неодноразово визнавали його винним у розпалюванні расової ненависті, запереченні Голокосту та виправданні воєнних злочинів. Сайт поширює матеріали про глобальні змови та перепубліковує пропагандистські відео про війну в Україні, часто за участі Ксав'є Моро, колишнього французького військового, який живе в москві і був помічений за розгортанням прапора так званої «днр».

Видання називає українських військових «українацистами», які здійснюють масові вбивства, а також поширює теорії змови про «таємний союз українських націоналістів і неоконсерваторів США».

Reseau International – передруковує матеріали Sputnik, публікує фейки про «неонацистів в Україні», «американські біолабораторії» та інші дезінформаційні наративи про Україну. Заявляє, що Україна нібито «зраджує» своїх західних партнерів, Естонія занурюється в економічну кризу після виходу з енергомережі росії, а США розмістили в Україні небезпечну зброю, яка загрожує росії.

Іспанія:

Rebellion.org – медіа з комуністичними та антизахідними поглядами. Платформа демонізує Захід, НАТО та ЄС, поширює наративи про «неонацистів в Україні» та виправдовує вторгнення росії, називаючи його «спеціальною військовою операцією». Сайт звинувачує НАТО у розв'язанні війни та поширює фейки про український уряд. Як приклад, просуває тезу про те, що війна була спровокована Україною, а не росією. В іншому матеріалі виправдовують вторгнення росії, яке подають як «захист Донбасу», та стверджують, що війна в Україні вигідна лише Києву.

Італія:

FarodiRoma – онлайн-видання, засноване як неприбуткова редакційна ініціатива. Воно висвітлює широкий спектр тем, включаючи релігію, політику та міжнародні події. Системно поширює наративи, співзвучні з російськими. Наприклад, просуває інформацію про нібито збройні зіткнення між польськими та українськими військовими на Донбасі. В іншому матеріалі автори зображують президента України Володимира Зеленського зацікавленим у продовженні війни заради власних політичних амбіцій.

Occhi sul mondo – італійський новинний сайт, що висвітлює міжнародні події з сильним ухилом на критику Заходу та НАТО, часто поширюючи наративи, співзвучні з російськими. Наприклад, у матеріалі про воєнні дії на Донбасі сайт стверджує, нібито українська армія здійснює масовані атаки на цивільне населення. В іншій статті поширюють фейк, начебто Володимир Зеленський запропонував €500 млн прем'єру Словаччини Фіцо в обмін на підтримку вступу України до НАТО. Видання писало, що в Україні закінчуються ракети АТАСМС, та засуджувало мобілізацію в Україні, подаючи її як «тотальне відправлення всіх чоловіків на фронт».

Чехія:

CZ24.news – видання, яке заявляє про поширення «правдивої інформації», проте активно публікує фейки про російсько-українську війну. Сайт просуває наративи про «неминучу перемогу росії» та «занепад Заходу». Публікує матеріали російських чиновників та пропагандистів, передруковує новини з TASS, РІА Новости, Sputnik, NewsFront та інших кремлівських джерел.

PravyProstor.net – поширює наративи, співзвучні з російськими дезінформаційними повідомленнями. Видання заявляє, що країни ЄС «втомилися від війни» та «не дотримуються санкцій», підриваючи єдність Заходу щодо підтримки України. Також ресурс активно критикує чеський уряд та висміює рішення президента Петра Павела щодо підтримки України. Видання пропонувало «10 змін для ЄС», у яких заявило про занепад Євросоюзу. Крім цього, маніпулює інформацією про економічну ситуацію, підкреслюючи нібито негативні наслідки для Чехії від розриву зв'язків із росією.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПОЛІТИЧНІ СИЛИ, ЩО ПРОСУВАЮТЬ НЕПРАВДИВІ МЕСЕДЖІ ПРО УКРАЇНУ

Партія «Фідес» («Угорський громадянський союз») – правляча партія Угорщини

Засновник партії та чинний прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан з моменту повномасштабного вторгнення росії в Україну відмовляється постачати Україні зброю та блокує спільні ініціативи ЄС щодо військової допомоги Києву. Орбан також закликає до негайного припинення вогню та мирних переговорів. Утім, він не уточнює, на чіх саме умовах, і не враховує, що росія не готова до поступок на переговорах та лише виставляє Україні ультиматуми.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Блокування допомоги Україні: Орбан неодноразово накладав вето на фінансову та військову підтримку України від ЄС, зокрема на пакет допомоги у €50 млрд у 2023-2024 роках.
- Підрив санкційної політики ЄС: Угорщина погрожує блокувати санкції проти росії, а також виступала за збереження економічних зв'язків з москвою, зокрема у сфері енергетики.
- Блокування інтеграції України до ЄС і НАТО: виступає проти членства України в цих структурах, заявляючи, що це «загрожує безпеці Європи».
- Звинувачує Захід у «розпалюванні війни» росії проти України. Наголошує, що санкції ЄС не працюють і лише шкодять європейській економіці.
- Підтримує особисті контакти з путіним. Зокрема, у жовтні 2024 року він здійснив візит до москви, ставши першим лідером країни ЄС, який зустрівся з путіним після початку війни.

Smer-SD («Курс – соціальна демократія») – правляча партія Словаччини

Очільник партії та прем'єр-міністр Словаччини Роберт Фіцо заперечує можливість воєнної перемоги України та закликає до «мирних переговорів», використовуючи риторику, що нагадує наративи кремля. Він відмовляється постачати Україні зброю і виступає проти санкцій проти росії. Фіцо також заявляє, що війна в Україні почалася через утиски російськомовних.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Припинення військової допомоги: офіційно заявив, що не буде підтримувати військову допомогу Україні, відмовившись навіть від передачі боєприпасів, які вже були узгоджені попереднім урядом.
- Погрози Україні щодо енергопостачання: Після візиту до москви 22 грудня 2024 року Фіцо звинувачував Київ у припиненні транзиту російського газу та погрожував зупинити постачання електроенергії Україні, відкрито використовуючи енергетичний шантаж.
- Протидія фінансовій допомозі Україні: блокував виділення €50 млрд допомоги Україні у 2024 році, аргументуючи це «непрозорістю витрат».

Фіцо регулярно звинувачує Захід у «розпалюванні війни», таким чином виправдовуючи російське вторгнення в Україну. Заявив, що росія «відреагувала» на тиск України щодо вступу в НАТО, і порівняв це з діями США, фактично виправдовуючи вторгнення. Він також називав український батальйон «Азов» фашистським, а війну на Донбасі – такою, що «почалася через вбивства російського населення українськими нацистами». 22 грудня 2024 року відвідав москву для переговорів з путіним.

Альтернатива для Німеччини (Alternative für Deutschland) – 20,8% в Бундестазі

Лідери партії:

- Аліса Вайдель – співголова партії, відома своєю антиміграційною та євроскептичною риторикою.
- Тіно Хрупалла – співголова партії, виступає за скасування санкцій проти росії та відновлення газопроводів «Північний потік».

Виступає проти військової підтримки України та санкцій проти рф. У 2019 році один із лідерів партії Олександр Гауланд заявив в інтерв'ю російській «Комсомольській правді», що війну на Донбасі слід вважати «внутрішньою справою України», і що Німеччина не повинна втручатися. У вересні 2024 року Тіно Хрупалла закликав відновити роботу газопроводів «Північний потік», звинувачуючи «противників енергетичної незалежності» у їх підриві. У листопаді 2024 року партія внесла у свою передвиборчу програму пункт про припинення санкцій проти росії та повторне введення в експлуатацію «Північного потоку».

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Відвідування окупованих територій: У 2018 році делегація з восьми членів AfD відвідала окупований Крим. А депутат Берліна від AfD Гуннар Ліндман їздив до окупованих територій України.
- Участь у російських заходах: у лютому 2023 року депутат Бундестагу від AfD Штеффен Котре взяв участь у російському телешоу соловйова, де критикував постачання зброї Україні.
- Повідомлення про зв'язки з російськими спецслужбами: У липні 2023 року у німецьких медіа писали, що співробітник Бундестагу від AfD Володимир Сергеєнко мав тісні контакти з російськими урядовцями.

- AfD відкрито закликає до скасування санкцій проти росії, аргументуючи це захистом німецьких економічних інтересів. Також лідери партії заявляють, що передача зброї Україні сприяє продовженню війни.

Ще під час заснування партії у медіа повідомляли про фінансування AfD кремлем. Політичні аналітики відзначають, що росія підтримує AfD, так само як і інші ультраправі сили в Європі, на кшталт Національного об'єднання Марін Ле Пен у Франції. За інформацією Spiegel, у 2014 році керівники AfD відвідали російське посольство в Берліні для консультацій з дипломатами рф щодо політики санкцій та ситуації в Україні. Згідно з повідомленнями, москва запропонувала партії «стратегічний консалтинг» та «регулярний обмін інформацією».

Rassemblement National, Франція («Національне об'єднання») – 26.6% парламенту

Лідери партії:

- Марін Ле Пен – багаторічна лідерка партії, відома своєю антиєвропейською риторикою.
- Жордан Барделла – президент партії з 2022 року, заявляв про підтримку України та водночас необхідність уникнути ескалації з росією.
-

Партія виступає проти санкцій ЄС щодо росії, стверджуючи, що вони шкодять передусім Франції. Критикує антиросійські настрої на Заході. У програмі партії писали про намір вийти з об'єданого командування НАТО та відмовитися від низки спільних військових проєктів із Німеччиною. Марін Ле Пен підтримує тезу про «нейтралітет» Франції щодо війни в Україні та виступає проти постачання зброї.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Підтримка анексії Криму: Марін Ле Пен назвала референдум у Криму «легітимним» та закликала визнати окупацію півострова росією.
- Участь у російських «спостережних місіях»: депутати від «Національного об'єднання» брали участь у так званих моніторингових місіях на окупованих територіях України під час референдуму про їх приєднання до рф у 2014 році.
- Зв'язки з рф: у медіа повідомляли, що в 2014 році партія отримала кредит на €9 млн від російського «Першого Чесько-Російського банку», що контролювався кремлем (закрився у 2016 році). Документи, опубліковані хакерами у 2015 році, свідчать, що цей кредит був частиною угоди між рф і партією в обмін на підтримку анексії Криму.
- В медіа повідомляли про особисті зв'язки Ле Пен з путіним – у 2017 році вона відвідала Москву і зустрілася з президентом рф, висловивши підтримку його політиці. Ле Пен називала путіна «захисником християнської спадщини Європи».

Альянс Сари Вагенкнехт, Німеччина (попередньо була в Die Linke – від'єднались в окрему новостворену партію у 2023 році)

Лідери партії:

- Сара Вагенкнехт – засновниця та лідерка партії, колишня очільниця фракції «Ліви» у Бундестазі, відома критикою допомоги Україні.

Просуває «миротворчу політику» Німеччини стосовно війни в Україні. Вона виступає проти постачання зброї Україні, закликає до «мирних переговорів» з урахуванням умов росії та за скасування санкцій ЄС проти кремля. У 2023 році Вагенкнехт та її союзники організували антивоєнний мітинг у Берліні, на якому закликали зупинити підтримку України,

стверджуючи, що це лише «затягує війну». Один з членів партії, Андрей Гунько – підтримував контакти з представниками окупаційних адміністрацій рф.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Блокування підтримки України: Вагенкнехт виступала проти передачі Києву оборонної зброї та пропонувала відмовитися від військової допомоги.
- Виправдання анексії Криму: у 2014 році представники її політичного крила у «Лівих» закликали «серйозно поставитися» до так званого референдуму в Криму та виступали проти санкцій проти рф.
- Пропагування нейтралітету Німеччини: партія стверджує, що Німеччина повинна дистанціюватися від війни, ігноруючи зобов'язання перед ЄС та НАТО.

За даними The Washington Post, у 2021 році кремль розглядав Вагенкнехт як ключову фігуру для формування «антивоєнної коаліції» разом з ультраправою AfD для ослаблення підтримки України в Європі. Висловлювання Вагенкнехт та її оточення часто цитували в російських ЗМІ, використовуючи слова політиків, щоб довести необхідність переговорів із путіним та зняття санкцій.

Сара Вагенкнехт неодноразово поширювала наратив, що війна в Україні нібито спровокована Заходом, і що розширення НАТО стало причиною російського вторгнення. «Україні потрібен мир, а не зброя» – політикиня закликає до припинення постачання військової допомоги Україні. «Санкції шкодять Німеччині, а не росії», – так вона активно виступає проти санкційної політики, стверджуючи, що вона нібито руйнує німецьку економіку.

Австрійська Партія Свободи (FPÖ) – 28.8% місць в парламенті

Лідери партії:

- Герберт Кікль – голова FPÖ, відомий євроскептик, критик допомоги Україні та санкцій проти росії.

- Норберт Гофер – колишній лідер партії, який займав помірковану позицію, однак також виступав проти антиросійських санкцій.

FPÖ офіційно не підтримує військову допомогу Україні і виправдовує це нейтральним статусом Австрії. Партія критикує санкції ЄС проти росії, заявляючи, що вони шкодять австрійській економіці більше, ніж кремлю. Партія також виступає за «мирне врегулювання», не уточнюючи, на чіх умовах – Києва чи москви – воно має відбутися.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Протидія санкціям ЄС – FPÖ критикує санкції, наполягаючи на відновленні економічної співпраці з росією, особливо у сфері енергетики.
- Відмова підтримати військову допомогу Україні – наполягає, що Австрія не повинна надавати навіть непряму допомогу Києву.
- Просування євроскептичної риторики – FPÖ закликає до реформування ЄС і зменшення ролі Брюсселя.

У 2016 році партія підписала угоду про співпрацю з російською партією «Единая россия», що свідчить про офіційні зв'язки з москвою. Кілька представників FPÖ брали участь у заходах в росії.

FPÖ заявляла, що гроші на підтримку Києва слід спрямовувати на внутрішні потреби Австрії. Партія закликала до «нейтралітету» Австрії стосовно російсько-української війни та звинувачувала Брюссель у «розпалюванні конфлікту». Члени цієї партії виходили із зали під час виступу Зеленського. Активно виступає за відновлення імпорту російського газу та економічного співробітництва з рф.

Конфедерація свободи і незалежності (Konfederacja Wolność i Niepodległość), Польща – 7.2% парламенту

Лідери партії:

- Славомір Менцен – економіст, співголова партії, відомий жорсткою антимиграційною риторикою, закликав зупинити підтримку українських біженців.
- Кшиштоф Босак – один із головних лідерів, відзначився підтримкою блокади кордону з Україною.
- Гжегож Браун – виступає за вихід Польщі з ЄС та НАТО.

Konfederacja формально засуджує російське вторгнення в Україну, але виступає проти масштабної допомоги Києву, вимагаючи, щоб усі поставки зброї та фінансова підтримка супроводжувалися економічними гарантіями для польських компаній у післявоєнному відновленні України. Партія виступає проти підтримки українських біженців у Польщі, вимагаючи скорочення соціальної допомоги та повернення українців додому.

Дії, що можуть зашкодити Україні:

- Критика військової підтримки: заявляли, що Польща не повинна витратити кошти на підтримку Києва, оскільки це «не її війна».
- Підтримували блокаду українського кордону: підтримували фермерів, які блокували кордон з Україною. Член партії Рафал Меклер закликав до демонстрацій.
- Дискредитація українців у Польщі: поширення міфів про те, що українські біженці забирають робочі місця, підвищують рівень злочинності та отримують необґрунтовані привілеї.
- Популяризація антиукраїнських історичних наративів: у риториці партії регулярно порушують тему Волинської трагедії, щоб розпалити антипатію до України серед польських виборців. Славомір Менцен приїхав у Львів та записав відео біля пам'ятника Бандері, називаючи його «терористом».

- Януш Корвін-Мікке неодноразово заперечував російські воєнні злочини та заявляв, нібито війна в Україні вигідна лише США. Він також відвідував окупований росією Крим. Гжеґож Браун називав фейками й українською пропагандою звірства російської армії в Бучі, стверджував, що Україна може напасти на Польщу після війни, зірвав український прапор на кургані Костюшка в Кракові. Браун був єдиний зі всіх депутатів, хто не проголосував за звернення до НАТО і ЄС про допомогу Україні. Заявляв, що Україна – це «фікція». За оцінкою Amnesty International, сторінка Гжеґожа Брауна в соцмережі X – одне з найпопулярніших джерел поширення дезінформації про Україну в Польщі.

ФРАКЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

Після виборів в Європарламент 2024 року спостерігається зростання впливу праворадикальних партій, що поширюють неправдиву інформацію про Україну. Найбільші з них наведені нижче.

«Патріоти за Європу» (Patriots of Europe), 84 місць: новостворена ультраправа група під керівництвом Віктора Орбана, до якої приєдналися депутати правих партій з 12 країн. Фракція стала третьою за величиною в Європарламенті, налічуючи 84 депутати. До неї увійшли, зокрема, «Національне об'єднання» Франції та Партія свободи Австрії (FPÖ). Партія Марін Ле Пен отримала 12 додаткових місць, збільшивши свою присутність до 30 депутатів. А FPÖ, маючи угоду про співпрацю з російською партією «Единая россия», подвоїла свою присутність у Європарламенті з трьох до шести місць.

Група «Європа Суверенних Націй» (Europe of Sovereign Nations, ESN), 26 місць – це крайня права політична група в Європейському парламенті, офіційно сформована 10 липня 2024 року. Сформували «Альтернатива для Німеччини» (AfD), після того, як була виключена з групи «Ідентичність і демократія» через заяви одного з її лідерів. Входять інші ультраправі партії: «Конфедерація», болгарське «Відродження», французька «Reconquête» та інші. AfD збільшила свою присутність у Європарламенті до 15 депутатів. ESN виступає за збереження національного суверенітету держав-членів ЄС, протистоїть подальшій інтеграції в рамках Європейського Союзу та має євроскептичні погляди. Більшість її членів голосували проти резолюцій, що підтримують Україну в контексті російської агресії.

БЛОГЕРИ, ЕКСПЕРТИ

Неправдиві меседжі про Україну поширюють і європейські інфлюенсери. Наприкінці 2024 року Франція звинуватила РФ у спробах маніпулювати європейськими лідерами думок для поширення неправдивої інформації. Серед подібних інфлюенсерів:

Аліна Ліпп – блогерка з Німеччини, яка у 2021 році переїхала до окупованого Донецька, їздить на лінію фронту і регулярно дає інтерв'ю російським медіа. Разом із цим вона є авторкою телеграм-каналу «Новини з Росії», де публікує, серед іншого, дописи із виправданням псевдореферендумів на окупованих територіях, а також називає українських військових «нацистами» і розповідає про «найманців НАТО». Її неправдиві повідомлення неодноразово спростовували міжнародні медіа.

Грем Філліпс – британський відеоблогер і експерт з ліквідованого у 2012 році Центрального офісу інформації (COI) в Лондоні. У 2014 році на тлі вторгнення РФ в Україну влаштувався позаштатним журналістом Russia Today, зокрема працював на території окупованої Донецької області та висвітлював перебіг боїв з російської сторони. У 2022 році Велика Британія ввела проти Філліпса санкції за поширення контенту, який підриває територіальну цілісність України, а у 2024 році Росія надала йому тимчасовий прихисток.

Соня ван ден Енде – журналістка і політична активістка з Нідерландів, яка поширює неправдиві заяви про Україну. Ван ден Енде неодноразово відвідувала тимчасово окуповані території, як-от Маріуполь або Волноваха, де поруч зі зруйнованою Росіянами лікарнею розповідала про причетність до цього української армії. Також вона була так званою «іноземною спостерігачкою» російських псевдореферендумів на ТОТ, звинувачувала Україну у «масових вбивствах в Оленівці» та відкидала причетність росіян до вбивств цивільних у Бучі.

Томас Рьопер – журналіст, який народився у Німеччині, але з 1998 року живе у Росії, їздить на лінію фронту на Донеччину та Курщину. Також він веде власний блог у виданні Anti-Spiegel, де поширює неправдиву інформацію про російсько-українську війну, як-от заявляє, що Україна у лютому 2025 року нібито обстріляла місію МАГІТЕ на ЗАЕС. В інших статтях Рьопер пише про «нацизм» в Україні та розповідає про «ескалацію» України напередодні вторгнення і «вагомні причини» Росії розпочати війну.

Лоран Брайяр – французький історик і кореспондент. У 2012 році працював у французькій службі «Голос Росії», а з 2015 року активно висвітлює події в окупованій Росією Донецької області, яку неодноразово відвідував. Ще тоді він називав Україну «вигаданою країною, якої насправді не існує», говорив про «державний переворот» і перекладав відповідальність за обстріли Донецької області з Росії на Україну. Нині він має свій телеграм-канал, у якому, так само як і у 2015 році, поширює неправдиві тези про Україну.

Вільгельм Домке-Шульц – німецький кінорежисер та продюсер, який у 2020 році зняв стрічку «Пам'ятаємо Одесу – не забудемо, не пробачимо». У ній розповідається про масові заворушення в Одесі 2 травня 2014 року. Однак автор неточно описує перебіг подій, стверджуючи, ніби протистояння почали «націоналісти». Хоча насправді саме учасники Антимайдану намагались перервати патріотичну ходу представників «Євромайдану», яких Домке-Шульц називає «націоналістичними вбивцями», а учасників Антимайдану як «жертвами». У квітні 2022 року у мережі вийшла ще одна його стрічка про Україну – «Життя і смерть на Донбасі», над якою він працював разом із Томасом Рьопером, про якого ми згадували вище. У фільмі він виправдовує російські псевдореферендуми на Донбасі, розповідає про «8 років страждань жителів Донбасу» та подає неправдиві дані про події в Одесі 2014 року.

Крістоф Хьорстель – німецький політичний активіст, колишній кореспондент та ведучий медіа ARD, публіцист. У 2013 році він заснував партію «Deutsche Mitte» (Німецький центр). Після виходу з цієї партії в 2017 році заснував і очолив партію Neue Mitte (Новий центр). Хьорстеля кілька разів був гостем німецькомовної програми російської державної телекомпанії Russia Today. Під час підготовки до псевдореферендумів рф у 2022 році він звертався до одного з німецьких видань із пропозицією поїхати на Донбас, оскільки міноборони росії попросило його зібрати «групу кореспондентів із міжнародним ім'ям».

У заявах та статтях Хьорстеля часто звучать наративи, співзвучні з російськими. Зокрема він стверджує, нібито Європа розпалює війну в Україні, а росія «захищає російський народ від кривавих переслідувань і гноблення». Також Хьорстель вживає мовні конструкції, які часто використовують російські політики, як-от «київський режим», «нацисти» тощо. Усі публікації зібрані на сайті Хьорстеля.

Ален Корвез – французький полковник у відставці, політичний коментатор Russia Today. Називає повномасштабне російське вторгнення «СВО» та стверджує, буцімто Україна та НАТО програли війну, оскільки росія контролює всю лінію фронту та захоплює нові території.

Хельга Цепп-Ларуш – німецька політикиня, активістка, засновниця Інституту Шиллера та партії «Бюргерський рух за солідарність» (BüSo), ютуб-канали яких і є основною платформою Цепп-Ларуш для просування наративів, співзвучних з російськими. Зокрема, нібито удари західною зброєю по рф загрожують переростанням конфлікту до світового масштабу.

Чей Боуз – ірландський публіцист, журналіст і підприємець, а віднедавна кореспондент RT. Він активно веде власну сторінку у X, де поширює фейки про Україну. Канадська платформа

моніторингу фейків DisinfoWatch у 2024 році опублікувала спростування допису Боуза в X, в якому він поставив під сумнів легітимність НАТО. DisinfoWatch назвала Боуза «ірландським інфлюенсером, що поширює кремлівську дезінформацію».

Хав'єр Блас – журналіст Bloomberg, спеціалізується на темах енергетики та сировинних товарів. Поширює неправдиві заяви, зокрема, нібито в Україні немає рідкісноземельних металів, а тільки випалена земля.

Алістер Крук – колишній британський дипломат та екс-агент розвідки Великої Британії MI6, засновник аналітичного центру «Conflicts Forum». Тексти Крука регулярно публікуються на російській платформі Strategic Culture Foundation. Також він є членом російського клубу «Валдай». Крук заявляв, ніби Заходу вигідна ескалація конфлікту в Україні. Також він просував наратив, нібито становище української армії на полі бою катастрофічне, і на Україну чекає капітуляція. Ще у 2021 році Global Influence Operation Report писало про участь Крука у заходах російського центру Strategic Culture Foundation, який є частиною російської екосистеми дезінформації та пропаганди.

Гленн Дізен – норвезький політолог, професор Університету Південно-Східної Норвегії, постійний коментатор Russia Today. Також є членом російського клубу «Валдай» та працював у московській вищій школі економіки до 2020 року. Має свій блог на Substack та активну сторінку в X. Він критикував санкції, називаючи їх неефективними і заявляв, що Європі вони більше шкодять, ніж самій росії, а також звинувачував НАТО у вторгненні росії в Україну. Крім того, він написав книгу «Війна в Україні та євразійський світовий порядок», де просуває тезу, що Україна – пішак між Заходом та росією. У 2022 році на факчекінговому ресурсі Myth Detector вийшло спростування фейку про втрати України на полі бою. Там згадують про заяву Дізена із завищеними даними про українські втрати. Також в цьому матеріалі пишуть, що він є частим гостем на RT.

Александр Меркуріс – британський аналітик, головний редактор медіа The Duran, яке Media Bias/Fact Check оцінює як сумнівне та упереджене. Поширює дезінформацію про крах українських збройних сил на фронті, про проблеми в Німеччині, нібито спричинені фінансовою допомогою Україні, яка вдарила по німецькому бюджету, а також про санкції, які нібито вдарили по Європі більше, ніж по росії. Видання VSquare, що займається розслідуваннями та розвінчуванням фейків у Центральній Європі, писало про The Duran, медіа Меркуріса. Згідно з їхнім висновком, Duran регулярно публікує теорії змови та проросійський контент.

Тьєррі Маріані – французький політик, член ультраправої партії «Національне об'єднання». Переважно спекулює на темі фінансової допомоги Європи Україні, намагаючись розвивати тезу про надто великі витрати європейців на війну в Україні. Фактчекери з Voice of America ще у 2018 році відзначали, що Тьєррі Маріані говорить неправду, нібито вибори у росії стають більш прозорими й відкритими. Видання Politico у матеріалі під назвою «Знай своїх проросійських діячів, поки не стало запізно» у 2024 році зазначало, що Маріані «є близьким до росії і навіть не приховує цього». France 24 називало Маріані «давнім шанувальником путіна» та згадувало про те, як він під час поїздки до Криму у 2015 році виправдовував російську анексію.

Ян Оберг – данський науковець. Активно дає інтерв'ю російським телеканалам. Поширював тезу, нібито війна в Україні стане кінцем «західного домінування у світі», а також ніби запросити Україну в НАТО було найбільшою помилкою альянсу.

Александр Рар – німецький політолог. Він поширював наратив про те, що війна програна для України, і що європейці, зокрема німці, отримують викривлене зображення подій в Україні. Окрім цього, він просуває тезу, ніби в Європі все більше країн не хочуть продовжувати підтримувати Україну.

Боян Чуков – болгарський професор, політичний експерт, колишній дипломат. Виправдовує російські удари по Україні та «по об'єктах поза територією України, які є своєрідними хабами зброї». Також поширює дезінформацію про можливість використання Україною так званої «брудної бомби». Фахівці Європейської платформи за демократичні вибори (EPDE) вказують, що Боян Чуков був спостерігачем на антидемократичних виборах президента рф 15-17 березня 2024 року у Башкортостані.

Стефі Дері – угорська журналістка. Просуває ідеї, на яких ґрунтується політичний курс «Фідес», партії Віктора Орбана. Наприклад, вона розповідає про недоцільність економічної та військової підтримки України та просування політики замирення росії. Також вона намагається популяризувати дискурс, ніби Україна – не проблема Євросоюзу, і це не їхня війна, адже Україна не є членом ЄС чи НАТО. Ще вона у глузливому тоні коментувала рішення України зупинити транзит російського газу в Європу своєю територією. Фактчекери з «Lead Stories» спростовували слова Стефі Дері про те, що Україна забороняє угорським учням розмовляти у школі угорською мовою навіть між собою.

X ВИСНОВОК: ЩО ЗМІНИЛОСЬ ЗА 2024

У 2024 році мінливий політичний ландшафт світу створив чимало викликів для України. Насамперед 2024-й охрестили роком виборів – вперше в історії за рік на виборчі дільниці пішло близько половини всього дорослого населення планети в понад 70 країнах.

У Європі вибори засвідчили посилення впливу правих популістів, зокрема загострення шкідливої для України риторики Роберта Фіцо у Словаччині, підйом рейтингів партії «Альтернатива для Німеччини» та формування в Європарламенті нового блоку «Патріоти Європи» з переможних націоналістичних партій. Блок став третім за впливовістю в органі, і більшість партій, які його сформували, увійшли до трійки лідерів за результатами виборів на національному рівні. Наприклад, у Бельгії вибори змусили подати у відставку прем'єр-міністра Александра де Кроо, а у Франції Еммануель Макрон розпустив парламент і призначив позачергові вибори.

Своєю риторикою правопопулістські політичні сили намагалися підірвати єдність у підтримці України на європейському рівні. Водночас Європа була змушена активізуватися через затримку ухвалення пакета допомоги на \$60 млрд у Конгресі США, яка призвела до припинення військової допомоги Україні з січня по квітень 2024 року. Крім того, прихід Дональда Трампа до Овального кабінету підштовхує європейські країни взяти на себе більшу частку відповідальності за підтримку України.

Перерви у постачанні і невпевненість в продовженні міжнародної підтримки України дала росії можливість зміцнити свою ресурсну перевагу і посилити наступ на Донеччині. А хронічна втома від затяжної війни, відсутність своєчасної масової мобілізації та проблеми з її організацією підірвали спроможність України ефективно протидіяти загрозам.

Російська пропаганда активно використовувала це для дискредитації українського війська та його керівництва.

Наративи, які просувала російська пропаганда, змінилися разом із стратегічною ситуацією. У 2024 році Кремль активніше експлуатував тезу про те, що підтримка України не вигідна для країн Заходу. Під час виборчого процесу РФ намагалася нав'язати в інформаційному просторі наратив, що допомога Україні є помилкою чинних урядів і нібито розкрадається через «тотальну корупцію» в країні. Ба більше, пропагандисти стверджували, що керівництво України зацікавлене у продовженні війни, щоб і надалі привласнювати міжнародну допомогу. Російські пропагандисти також наполягали, що з цієї причини Україна відмовляється від мирних переговорів.

Інший ключовий наратив полягав у тому, що перемога України неможлива. Мовляв, українська армія виснажена та втрачає підтримку серед населення, а отже, не зможе довго чинити спротив. Це традиційно доповнювали фейками про успіхи російських військ і перебільшеними заявами про невдачі української сторони.

У 2024 році російська пропаганда значно активізувала використання штучного інтелекту та тактики підробок у рамках операції «Двійник». Росіяни генерували тисячі підроблених сюжетів західних видань, висловлювань політиків та відомих осіб. За рік ШІ вдосконалився, пришвидшився, і кількість дипфейків значно зросла в порівнянні з 2023 роком. Також росія масовіше застосовує ботів, що використовують ШІ, для створення підроблених новинних сайтів та фейкових профілів на платформах в соцмережах.

В Україні громадський сектор залишається ключовим гравцем у протидії дезінформації про Україну. Завдяки своїй мобільності, він оперативно реагує на виклики та адаптується до нових російських тактик, зокрема через посилену

модерацію пропагандистського контенту у співпраці з соцмережами. Їхня діяльність у моніторинговому, фактчекінговому та освітньому напрямках значно підвищила стійкість українського суспільства до дезінформації. Однак залишаються проблеми недостатньої координації між громадським та державним секторами і відсутності прозорого висвітлення гострих суспільних проблем. Відсутня комунікація тем, які хвилюють суспільство, створює інформаційний вакуум, який заповнюють російські пропагандисти.

Крім цього, очевидно є потреба збільшити комунікацію на європейську аудиторію. Насамперед потрібні якісні та привабливі медіа зі сторінками в соцмереж та ютуб-канали.

Для окремого сегменту глядачів цю функцію міг би взяти на себе телеканал, який позиціював би себе як альтернатива російській пропаганді за кордоном. Він має централізовано продукувати якісний і актуальний контент. Досі спроби України створити такий канал були невдалими. Канал FreeДом мав сумнівні результати роботи на російськомовну аудиторію за кордоном. Аудиторія, на яку вони могли впливати, була переважно українською, він не просував український порядок денний в будь-якій іншій країні. Також була спроба створити англomовну медіаплатформу The Gaze, щоб ненав'язливо і цікаво розповідати іноземцям про Україну. Проте виявилось, що кошти витратили на контент, який був непотрібним.

Україна не може конкурувати з фінансовими ресурсами, які кремль виділяє на дезінформаційні кампанії. Тому стратегія має ґрунтуватися на зміцненні міжнародної співпраці. Тільки об'єднання зусиль із партнерами – через створення спільних платформ для фактчекінгу, розробку інструментів протидії дипфейкам, закриття підставних сайтів-двійників у Європі та контроль, щоб російські новинні сайти не можна було читати через VPN – здатні забезпечити ефективну протидію російській пропаганді та неправдивим наративам про Україну в об'єднаному європейському просторі.

ПРОГНОЗ НА 2025

- Ще більше використання ШІ для генерації відео-, фото- чи аудіофейків. З часом якість дипфейків покращиться, ускладниться їхнє спростування, навіть за допомогою спеціальних інструментів.
- Маскування пропаганди, тобто поширення фейків нібито не від імені росіян, а «незалежних аналітиків», «небайдужих європейців». Цю тенденцію можна помітити на прикладах операції «Двійник» чи мережі «Голос Європи». Ймовірно, вона теж посилиться: росіяни частіше генеруватимуть підроблені фото, відео, сайти, які мімікують під контент звичайних європейських медіа. Також є ризик створення нових сайтів на кшталт «Голосу Європи», де просувають проросійських політиків.
- Посилення популістських політиків. Звісно, навряд вони займуть більшість місць в Європарламенті чи національних парламентах. Але деякі їхні наративи («Україна – найкорумпованіша країна», «Україна програла у війні», «Україна не хоче сідати за стіл перемовин» тощо) згодом можуть стати більш мейнстримними, а не маргінальними.